

Whanau-a-Apanui ko te Wera te rangatira o taua taua, ko te korero tera o konei. Kaore he kaumatua i rereke te korero tae atu ki nga Tiati Pakeha.

I te wa i timata ai te whakaputa penihana kaumatua ki tenei takiwa: penei ai te ui mai a nga Kai-whakawa ki aua kaumatua: "Kua whanau koe i te riri ki Toka-a-kuku i te taua a te Wera? Ki te ki atu ae, a e paku ana ranei ia i tau wa ka puta he penihana ki tena kaumatua.

Kaore e korerotia ana te ingoa o Kakatarau o Pareihe ranei. Pena ko au te uri o tetahi rangatira i haere ki te whakataka i tetahi ope nui maana, i nga iwi maha, hei whawhai ki tetahi iwi iti rawa e kore au e korero he toa toku tipuna ki te riri, kei whakatongatia au e nga iwi maha o te Motu. Kaore hoki ra te tangata toa e tika ki te haere ki te aukoko mai i nga iwi maha me ona rangatira me ona toa hei taua whawhai maana ki te iwi iti rawa. Ko te korero ano tera o konei ngaro katoa a te Kaha i te nui o te tangata. Kaore i kitea te kiri oneone. Otira ka ngaro ano te whenua, ina hoki timata atu i Wharekahika ki Wairarapa te whakataka taua. Kia kore hoki e ngaro te whenua?

Ki tooku whakaaro kei te tika te korero a Wi Repa i te Toa 106. I mea ia, pena kaua te Whanau-a-Apanui o Omaio, o Maraenui, o Hawaii kaore noaiho he tangata e mate i taua taua. Ko nga tangata o nga kainga i whakahuatia ake nei he ruarua nei, engari kaore te iti nei i wehi mai i te taua nui whakaharahara. I haere tonu, whawhai tonu atu. I mate i runga i te riri. Ko te toa tenei ki au nei. Ko ta ratou hoki he awhina i o ratou whanaunga e kati mai ra ki roto o te pa.

I Omaio ki Hawaii tekau maero te roa. No roto i te tekau maero nei te parekura e korerotia nei. I Wharekahika ki Wairarapa tata tonu pea ki te 400 maero. E ki ana ko te kupu o te patere a te Whakatohea—"No rau o iwi nga toa ka waiho hei tito ma paurehe ra."

E tika ana te korero a Paratene Ngata mo nga pou tekoteko whakairo i te taha o te huarahi mai i Waiorore ki Pariokara. I kite au i toku tamarikitanga. E rua aua pou, no Rangi Puturiri tetahi, no Ngahutorua tetahi. No te Whanau-a-Apanui nei enei rangatira.

E hoa R.T.K. kimihiia mai ano e koe etahi korero tika e maramatia ai te urunga mai o etahi iwi ki tenei riri. Ko au nei ia kei te mea me whakarere noa ake tera waahi o te korero, koi pohehe haere tonu nga tangata whakarongo.

Kua nuku atu i te 30 tau te haerenga o te Whanau-a-Apanui o Hawaii, Maraenui, Omaio ki te Kaha ki a te Whaua-tehutu. Ko te take ko te mahinga ki te kai i te waahi i mate ai nga tangata i hinga ki Toka-a-kuku. Ko Karawa te ingoa o taua toma. He tokomaha ano nga pakeke i te ora i taua wa. He nui nga korero i puta i te marae i te whare hoki.